

oposat a l'amor de casa que ell li volia desvetllar, en la vicunya hi havia moltes coses de la galiota, segons el baganès. Però aquesta vegada malgrat tot i contra tothom, el triomf havia de ser seu. Per primera vegada una vicunya es deixava amansir. Quin repetir-ho, i quin accent de triomf a cada repetició ! Què volis dir, el fet ? Tots els indis van tenir-lo per extraordinari. Per primera vegada una porta oberta no temptava un ésser que mai no havis conegut teulat. Què volia dir, una tal sotmissió ! La vicunya, també per primera vegada, preferia la companyia de l'home a la dels seus. El Noi dels Andes, obrant en sentit invers al de la libanesa, ha intentat fer la prova de la trasplantació definitiva, portant la vicunya des de la puna brava a la terra càlida. Sense la xafagor maleïda, la prova hauria reeixit. La vicunya hauria quedat definitivament separada dels seus, i seva. Ara... ara calia tornar-la a la puna, cap als alts llocs andins, cap a la Tihuanaco preincàica, cap a les faldes del Sorata. Però el Noi dels Andes la dominarà : "-- He triomfat, i seguiré triomfant ! " Reprodueixo les darreres paraules que he sentit sortides dels seus llavis.

* * * * *

Sense acomiadar-se, fugint d'aquest port de riu tropical i de mar Caribe, l'ex-baganès i la seva vicunya han desaparegut. No crec tornar-lo a veure ni crec que Catalunya el recuperi. El qui no coneix Amèrica, o el qui coneix les seves parts domades, arrufarà el nas davant de sortilegis tan especials, d'encisaments tan rars, de vides tan tortuoses. Els qui la coneixen, saben que s'hi troben casos absurds; tant com el del Noi dels Andes o més.

Ell va parlar inconscientment de la seva solitud, de la seva gran solitud. Per a comprendre-ho, cal conèixer aquesta solitud de desarrelament, i fins on pot menar.

Sant Esteve gloriós, patró de Bagà, vella i xamosa vileta del Pirineu, vetlla pel qui va ajudar a missa en la teva església; pel qui devis confiar en tu, en els seus anys d'infantesa i en els seus estudis de seminarista, i abans de la seva sortida a córrer món ! S'ha perdut pels Andes ! Possiblement no es recorda de les hortes baganeses, de les muntanyes que el veieren néixer, de les ermites que visità, del riu. Qui sap si va ser el riu, el que va donar-li la idea de fugir. Potser n dels seus no es recorda. La solitud, Sant Esteve, té coses especialíssimes, i àdhuc pot produir un oblit que sigui el revés de l'oblit, que sigui la llaga del record, i la cura de no tocar-la, evitant l'emmetzament. Fa tant de mal ! Es difícilíssim colgar, esborrar, matar la solitud. I l'Amèrica de l'or, molt sovint és l'Amèrica de la pobresa i de l'impossible retorn.

Ai, l'Amèrica, Sant Esteve gloriós, patró de Bagà, la xamosa vileta pirenenca !

=====

NOTA - La magnífica al·legoria berguedana que figura a la capçalera de la portada, es obra del nostre company, el dibuixant Lluís BOIXADER -